

	Beslutsdatum	Paragraf	Sida
Kulturnämnden	2010-10-28	83	9
Kulturnämndens arbetsutskott	2010-10-14	82	9

Yttrande ang. Romers rätt - en strategi för romer i Sverige SOU 2010:55

Ärendebeskrivning

Kulturnämnden har att yttra sig över en sammanfattning av betänkandet över Romers rätt – en strategi för romer i Sverige SOU 2010:55.

”Romers exkludering är inget nytt fenomen, inte heller utredningar med syfte att förbättra romers situation. Perspektivet har tidigare varit majoritetssamhällets hantering av ”den andra”. Skulden för den uppkomna marginaliseringen har huvudsakligen lagts hos offren, romerna själva”.

”Sverige har ett oåtgärdat inrikes underutvecklingsproblem orsakat av rasistiska strukturer som berör hela den nationella minoriteten romer” Denna strukturella diskriminering mot romer leder ofta till kränkningar av romers mänskliga rättigheter. Majoritetssamhällets misstro har sin grund i en aldrig tillbakamotad antiziganism, som är en distinkt form av rasism.

Romer i Sverige

- lever under sämre förhållanden än genomsnittet
- nekas full tillgång till sociala och ekonomiska rättigheter
- är fattiga på social och ekonomisk välfärd samt på makt och inflytande

Nu söker staten ett nytt förhållningssätt som baseras på ett *rättighetsperspektiv*. Romernas situation är ovärdig ett demokratiskt välfärdssamhälle.

Delegationen för romska frågor presenterar nu en strategi som skall säkerställa romernas rättigheter i Sverige. Strategin har tre övergripande mål;

- att stänga välfärdsgapet mellan romer och andra grupper
- att häva romers maktunderläge
- att reparera romers tillit till majoritetssamhället och överbrygga förtroendeklyftan

Åtgärderna handlar om att säkerställa romers rätt till sina mänskliga rättigheter och minoritetsrättigheter.

	Beslutsdatum	Paragraf	Sida
Kulturnämnden	2010-10-28	83	10
Kulturnämndens arbetsutskott	2010-10-14	82	10

emensamt för Sveriges minoritetsgrupper, samer, judar, sverigefinnar, tornedalningar och romer är att de befolkat Sverige under lång tid. De har en egen religiös, språklig eller kulturell tillhörighet tillsammans med en vilja att behålla sin identitet. Deras kulturer utgör en levande del av det svenska samhället och vårt gemensamma kulturarv.

Målet är att inom en 20-års period skall romska barn ha samma förutsättningar till ett gott vuxenliv som sina jämnåriga kamrater. För detta krävs en tydlig politisk målsättning, en effektiv organisation och tillräckligt med resurser.

För att få möjlighet till inflytande och delaktighet föreslås att ;

- Ett sekretariat för romska frågor uppbyggd enligt en samrådsmodell inrättas. Sekretariatet skall följa upp bildandet av lokala/kommunala samrådsorgan
- Ungdomsstyrelsen etablerar en romsk ungdomsledarakademi
- Länstyrelsen upphandlar ett program för väljarutbildning
- Folkbildningsrådet anordnar utbildning i föreningsteknik
- Ett ekonomiskt stöd inrättas för underlättande av ett romskt föreningsliv

Ett mål är att en framtida romsk representation skall komma till stånd med en typ av självstyre som Sametinget innehar med exempelvis ett eget ansvar för kulturfrågorna.

Utbildning är den primära drivkraften bort från en ekonomisk och social marginalisering. Utbildningsinsatser skall underlättas genom

- inrättandet av ett statsbidrag för insatser i förskola och grundskola
- inrättandet av ett statsbidrag för utbildningsinsatser för personal inom skolvärlden med romsk språk- och kulturbakgrund
- inrättande av ett statsbidrag för produktion av läromedel på romani chib
- Arbetsmiljöverket skall leda insatser för trygga förhållanden i skolan
- Statens skolinspektion skall granska måluppfyllelsen av grundskolekompetens och modersmålsundervisning
- särskilt anpassade vuxenutbildningsinsatser

	Beslutsdatum	Paragraf	Sida
Kulturnämnden	2010-10-28	83	11
Kulturnämndens arbetsutskott	2010-10-14	82	11

Diskriminering och brist på utbildning är de två enskilt viktigaste faktorerna bakom romernas bristande tillgång till arbete. Åtgärder som föreslås är;

- hjälp till att bryta mönstret av utanförskap
- mentorskap
- ett program för urban utveckling
- förbättra romers möjlighet till eget företagande

Delegationen har också formulerat mål för det bostadspolitiska området.

- diskriminering av romer hos allmännyttiga och privata bostadsbolag skall upphöra
- Boverket får i uppdrag att föreslå vetenskapliga studier om eventuella samband mellan bostadssegregation och diskriminering

I Socialstyrelsens rapport "Interkulturellt socialt arbete" och Statens folkhälsoinstituts rapport "Hur mår Sveriges nationella minoriteter" framgår att det finns akuta frågor omkring rätten till hälsa och social välfärd inom socialtjänstens område som rör bemötandet. Det finns också ett behov av en studie av romska kvinnors hälsosituation.

Gemensamt för alla varianter av romani chib är att det främst är ett talande språk. Det finns inget gemensamt standardiserat romskt skriftspråk. Därför föreslår delegationen

- att Språkrådet bygger ut den romska språkvården
- att Högskoleverket bedriver forskning i romani chib
- att romani får en starkare ställning som minoritetsspråk genom bättre tillgång till sitt språk inom barn- och äldreomsorgen

Alla skall ha möjligheter och rätten att delta i ett kulturliv som präglas av mångfald. Att romerna skall kunna utveckla sin kultur, sin religion, sitt språk, sina traditioner och sitt kulturarv är en självklarhet. Detta skall underlättas genom;

- inrättandet av en nämnd för romsk kultur
- inrättandet av statliga bidrag för romska kulturinstitutioner och tidskrifter
- sändningstiden för program på romani chib bör utökas
- Länsmuseerna får i uppdrag att synliggöra romsk historia

	Beslutsdatum	Paragraf	Sida
Kulturnämnden	2010-10-28	83	12
Kulturnämndens arbetsutskott	2010-10-14	82	12

Kulturförvaltningens förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta att

Delegationen har presenterat ett förslag till förbättringar och lösningar inom ett område som alltför länge haft en tabustämpel på sig. Romernas situation i Sverige har varit och är fortfarande år 2010 ovärdig ett demokratiskt välfärdsland, trots att deras kultur utgör en levande del av det svenska samhället och vårt gemensamma kulturarv.

Utredningen ger en skrämmande påminnelse om hur romer diskrimineras på grund av inbyggda rasistiska strukturer, antiziganism.

Det känns väldigt viktigt att romernas mänskliga rättigheter och minoritetsrättigheter säkerställs genom en tydlig politisk målsättning, en effektiv organisation och tillräckligt med resurser.

Att en människas alla rättigheter belyses i rapporten och ligger till grund för samhällsinsatser känns vederhäftigt. Allt från rätten till delaktighet och inflytande, utbildning, arbete, bostad, hälsa, social välfärd, språk och kultur.

Som tur är, är en Sanningskommission en ovanlighet i Sverige. Men okunskap och förnekelse av de historiska övergrepp som romer utsatts för bidrar till fortsatt marginalisering. Därför finns behovet av en försoning mellan den romska minoriteten och majoritetssamhället.

En Sanningskommission bör vara den första åtgärd som kommissionen vidtar eftersom förtroendet måste vara grunden för den fortsatta utvecklingen.

En studie av den romska kvinnans hälsosituation måste av nödvändighet ske med kvinnornas delaktighet och medverkan och får under inga omständigheter ske med oklara motiv.

Utredningens 20-åriga perspektiv känns realistiskt men får inte ge alibi för att frågor dras i långbänk.

	Beslutsdatum	Paragraf	Sida
Kulturnämnden	2010-10-28	83	13
Kulturnämndens arbetsutskott	2010-10-14	82	13

I Luleå kommun har vi ca 150 stycken finska romer och sannolikt lika många oorganiserade, ingifta eller de som inte vill erkänna sitt ursprung.

Ur kulturnämndens perspektiv kan vi med glädje konstatera att ett närmande till den romska befolkningen har skett de senaste åren. Det började med att kontakter togs vid en kulturfestival för minoritetskulturer i Norrbotten och Barenstområdet 2008 i anslutning till melodifestivalen Liet Lavlut. Syftet var att visa hur möten mellan kulturer är den stora inspirationen till nytänkande. Kulturen berikades med en kontaktyta mot Luleås romska befolkning som vidareutvecklats till att romer på ett nytt sätt deltar i Luleås kulturliv. Att alla på lika villkor ska ha möjlighet att delta i kulturlivet ser vi som en självklarhet.

För att det romska kulturarvet som är odokumenterat inte skall förtvina eller falla i glömska föreslår delegationen att en nämnd för romsk kultur inrättas. Utifrån kulturnämndens horisont är det ett väldigt viktigt steg för att rädda ett viktigt kulturarv och samtidigt stärka den romska delaktigheten. Att läns museerna får i uppdrag att synliggöra romsk kultur känns som ett naturligt steg.

De romer som bor i Luleå kommun talar en dialekt av romani chib som kallas kalé. Självklart finns ett behov av att dokumentera denna dialekt.

Kulturnämnden välkomnar denna utredning men vill understryka vikten av att alla föreslagna åtgärder bör ske med en tyngd av romsk delaktighet över både förslag, beslut och genomförande.

Vi bör också ha i åtanke att romernas situation kan präglas av lokala variationer.

Detta är inte en ekonomisk fråga utan en humanistisk fråga om hur vi inom Luleå kommun skall beakta romernas situation dvs. alla luleåbors lika rätt till samhällets funktioner och deras självklara rättighet att delta i samhällslivet.

Ärendet överlämnas direkt till kulturnämnden för beslut.

	Beslutsdatum	Paragraf	Sida
Kulturnämnden	2010-10-28	83	14
Kulturnämndens arbetsutskott	2010-10-14	82	14

	Beslutsdatum	Paragraf	Sida
Kulturnämnden	2010-10-28	83	14
Kulturnämndens arbetsutskott	2010-10-14	82	14

Kulturnämndens beslut

enligt kulturförvaltningens förslag.
